

Beleidskader muziek-, kunst-, en cultuuronderwijs in Berkelland

Maart 2018
Opgesteld in samenwerking met:

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
1. Inleiding	3
2. Visie	6
2.1 <i>Het belang van cultuureducatie en muziekonderwijs</i>	6
2.2 <i>Muziek- kunst en cultuuronderwijs in Berkelland in de komende jaren</i>	7
3. Verantwoordelijkheden	10
4. Kerndoelen	12
5. Financiën	14

Voorwoord

Op 17 mei 2011 stelde de gemeenteraad een beknopt beleidskader voor Algemene Muzikale Vorming vast. Sinds augustus 2013 verzorgt de Stichting Muziek- en KunstWijs op basis van dit kader het muziek-, kunst- en cultuuronderwijs op basisscholen in Berkelland; het accent lag daarbij op muziekonderwijs. Er is een herijking van het beleidskader uit 2011 nodig zodat vanaf het schooljaar 2018-2019 op basis van nieuwe kaders subsidie kan worden verleend aan zowel de Stichting Muziek- en KunstWijs als aan het Berkellands Muziek Overleg (de BeMO).

Al enkele keren heeft er op verschillende momenten discussie met de raad en partners (onder andere de Stichting Muziek- en KunstWijs, de BeMO en scholen) plaatsgevonden over de wijze waarop we het muziek-, kunst- en cultuuronderwijs in Berkelland willen voortzetten. Dit beleidskader is het sluitstuk van die discussie en beperkt zich tot het onderwijs op het gebied van muziek, kunst en cultuur via de Stichting Muziek- en KunstWijs en het muziekinstrumentenonderwijs zoals op dit moment verzorgd wordt door de Bemo. Wel worden er verbanden gelegd met de besluitvorming rondom de combinatiefunctionarissen en het Cultuur- en Erfgoedpact.

De inleiding (hoofdstuk 1) van dit beleidskader staat in het teken van wat er was en hoe zich dat heeft ontwikkeld. In de visie (hoofdstuk 2) staan de gewenste ontwikkelingen verwoord. Hoofdstuk 3 staat in het teken van de verantwoordelijkheden van de diverse partijen binnen dit beleidsveld. De kerndoelen (hoofdstuk 4) vloeien voort uit de visie. Tot slot staat in hoofdstuk 5 het financiële kader beschreven.

Dit beleidskader is in samenwerking met CultuurMij Oost opgesteld en afgestemd met Stichting Muziek- en KunstWijs en de BeMO.

1. Inleiding

Op 17 mei 2011 stelde de gemeenteraad het beleidskader voor Algemene Muzikale Vorming vast. De kern van dit beleidskader werd destijds als volgt verwoord.

'Algemene Muzikale Vorming voor ieder kind op de basisschool'.

Algemene Muzikale Vorming is voor de ontwikkeling van een kind belangrijk. Muziek maken heeft een zeer positieve invloed op de ontwikkeling van kinderen, op de gemoedstoestand en ook op de intelligentie. Jonge kinderen die muziekles krijgen ontwikkelen een beter geheugen dan leeftijdsgenootjes die hiervan verstoken zijn. Door gezamenlijk musiceren wordt het groepsgevoel en de discipline versterkt, evenals de sociale en emotionele vaardigheden.

De gemeente Berkelland kiest ervoor om Algemene Muzikale Vorming (AMV) voor ieder kind in het basisonderwijs aan te bieden en heeft hiervoor het onderstaand beknopte beleidskader vastgesteld:

1. *Er is structureel € 200.000 beschikbaar voor AMV in het basisonderwijs. De vraag (vanuit onderwijs en kind) staat daarbij centraal.*
2. *Op jaarbasis is € 5.000 beschikbaar voor drama/theater in het basisonderwijs. De vraag (vanuit onderwijs en kind) staat daarbij centraal.*
3. *Op jaarbasis is € 15.000 beschikbaar voor een makelaarsfunctie cultuureducatie tussen basisonderwijs en aanbieders van cultuureducatie.*
4. *Het bestaande budget van de beleidsregel HaFa (Harmonie en Fanfare) circa € 70.000,- tot € 80.000,- blijft beschikbaar voor het verzorgen van HaFa lessen.*
5. *Er is een intentie dat 2 combinatiefunctionarissen beschikbaar komen voor cultuur/onderwijs à € 20.000,- per fte.*
6. *Specialisaties en instrumentbeoefening (niet zijnde HaFa) ontvangt geen subsidie.*
7. *Dans/ballet ontvangt geen subsidie.*
8. *Peildatum is 1 januari 2013; vanaf 2014 worden de genoemde bedragen geïndexeerd.*

De raad heeft er naar gestreefd om alle leerlingen te bereiken op het gebied van muziek, kunst en cultuur.

De start van de Stichting Muziek- en KunstWijs

Muziek- en KunstWijs had als hoofdtaak het ondersteunen van scholen bij het verzorgen van muziekonderwijs, waarbij gold dat dit onderwijs ieder kind van de basisschool zou bereiken. Het doel was het basisonderwijs te ondersteunen bij het halen van de kerndoelen muziek. De basisscholen zijn een belangrijke partner bij het realiseren van het maatschappelijke doel. De vraag en behoefte van het kind staat daarbij centraal. Wij willen de scholen de gelegenheid geven om samen met de aanbieder een maatwerkoplossing te maken voor die school en dat jaar.

Tot de dag van vandaag is het beleidskader uit 2011 leidend in de uitvoering. De Stichting Muziek- en KunstWijs is gestart in augustus 2013 voor een periode van vier jaar. De basis voor het inhoudelijke programma is in 2011 opgesteld door een docente aan de muziekschool. In eerste instantie bedoeld als programma van eisen voor een aanbesteding onder enkele geselecteerde kandidaten, waaronder de muziekschool zelf. Deze aanbesteding is destijds niet succesvol afgerond. In de periode daarna zijn de scholen uitgedaagd de handschoen zelf op te pakken. Zij hebben de Stichting Muziek- en KunstWijs laten oprichten rondom een muziekschooldocente, die door de scholen naar voren geschoven werd als de persoon met inhoudelijke en organisatorische kennis en kunde. Thans is de Stichting naast muziekonderwijs ook actief voor 'Cultuureducatie met kwaliteit', 'Bureau KunstWijs' en andere projecten met provinciale en/of Rijkssubsidies.

De Stichting werkt onder aansturing en toezicht van een stuurgroep van de scholen. De Stichting heeft geen personeel. Het werk wordt gedaan door vakdocenten die binnen het domein van muziek, kunst en cultuur zowel vast als flexibel inzetbaar zijn.

Kwalitatief goed onderwijs

Qua aanbod is er een verdeling gemaakt tussen lessen aan onderbouw, midden- en de bovenbouw. De onder- en middenbouw lessen (groep 1 t/m 5/6) worden gegeven door de AMV docenten. De lessen aan de bovenbouw (groep 5/6-7-8) worden gegeven door docenten die lessen geven met betrekking tot Muziek van de Toekomst. Het docententeam is qua opleiding, leeftijd en werkervaring zeer gevarieerd. In alle opzichten kan worden ingespeeld op de vraag en de behoefte van het basisonderwijs. De docenten zijn allemaal bevoegd om les te geven. De Stichting stimuleert expertise ontwikkeling en denkt graag mee over vernieuwing. Muziek- en Kunstwijs vraagt het onderwijs om de behoefte te omschrijven zodat de docenten het aanbod kunnen afstemmen. Alle docenten werken voor de Stichting als ZZP-er.

Ontwikkelingen aanbod muziekonderwijs

De intentie van de Stichting is dat kinderen in de gemeente Berkelland van groep 1 t/m 8 op dezelfde wijze een uitgebreid, vast muziekaanbod ontvangen. Daarnaast kunnen scholen een gedifferentieerd en schooleigen muziekaanbod van lessen, workshops en dag-projecten aanvragen.

Sinds 2013 is er elk nieuw schooljaar een volgende fase ingezet.

Eerste schooljaar: *AMV+*: de '+' staat voor 'bovenop wat de scholen zelf al doen'. De klassendocent is aanwezig bij de les en doet volop mee!

Tweede schooljaar: *AMV+ Extra*: er sluiten als 'extra' diverse muziekaanbieders aan. Dit is een aanbod gestuurd muziekprogramma waarbinnen scholen zelf een keuze maken.

Derde schooljaar: *AMV+ Instrumentaal & Vocaal*: onder regie van de Stichting en in samenwerking met het Segno collectief en waar mogelijk leden van de plaatselijke muziekvereniging wordt uitvoering gegeven aan een Muziek Markt. Op alle basisscholen maken de leerlingen van groep (3)/4 en 4(5) hierin kennis met alle muziekinstrumenten. Het gaat dan niet alleen om hout-, koperblazers, slagwerk maar ook over snaar- en toetsinstrumenten en zang.

Vierde schooljaar: het complete muziekaanbod waarin de mogelijkheid voor instrumentale samenspellessen onder schooltijd in de vorm van het *Spelenderwijs* en het *Leerorkest* is opgenomen.

Ondersteuning bij cultuureducatie: Bureau KunstWijs

Bureau KunstWijs, één van de 28 cultuur coördinatiepunten cultuureducatie (CCE) in Gelderland is onderdeel van Muziek- en KunstWijs. Het vervult de taak van de cultuurcoach en makelaarsfunctie. Bureau KunstWijs werkt voor alle scholen in Berkelland, is het kennis en expertisecentrum voor kunst- en cultuureducatie in de gemeente en vormt een sterke schakel tussen aanbieders en scholen/afnemers. Het bureau begeleidt de vier afzonderlijke Culturele Commissies (CC) in Eibergen, Neede, Borculo en Ruurlo en stelt samen met de Interne Coördinatoren Cultuur (ICC-ers) van de basisscholen het Cultureel Jaarprogramma (CJP) op. Zij stimuleren en versterken op deze wijze het kunst en cultuurklimaat in de gemeente, leveren advies en begeleiding en beoordeling van educatieve kwaliteit. Tevens levert het bureau maatwerk op basis van de vraag en garandeert het de kwaliteit van de aanbieders. Het project 'Jonker Joost' in Ruurlo is in dit verband een mooi voorbeeld.

Bureau KunstWijs ondersteunt scholen ook bij subsidieaanvragen en zaken die betrekking hebben op deskundigheidsbevordering in het onderwijs.

Door goede samenwerking in de driehoek 'gemeente-scholen-aanbieders' is er veel tot stand gekomen waardoor alle leerlingen meerdere muziek, kunst- en cultuureducatie lessen, workshops, projecten en dag-projecten per jaar krijgen.

Alle basisschoolleerlingen zijn bereikt

De Stichting Muziek- en KunstWijs bereikt zowel op het gebied van Algemene Muzikale Vorming+ als binnen de culturele jaarprogramma's (die betrekking hebben op alle kunstdisciplines) alle leerlingen van de basisscholen binnen de gemeente Berkelland (een 100% score). Dit komt voor AMV+ neer op 34.836 leerlingen in 4 jaar (geteld in de vorm van contactmomenten) en voor Bureau KunstWijs op een bemiddeling van cultuureducatie voor 11.802 leerlingen in 4 jaar (ook geteld in de vorm van contactmomenten).

Samenvattend

Het beleidskader Algemene Muzikale Vorming van 2011 had als doel het ondersteunen van scholen bij het verzorgen van muziekonderwijs waarbij gold dat dit ieder kind van de basisschool zou bereiken. Daarnaast was er de opdracht om een makelaars- en coachfunctie voor cultuuronderwijs te realiseren. De scholen kregen daarbij de gelegenheid om samen met de aanbieder een maatwerkoplossing te maken voor die school en dat jaar. Onder andere uit een beeldvormende bijeenkomst die op 11 april 2017 werd gehouden blijkt dat de Stichting Muziek- en KunstWijs met deskundigheid, inzet en toewijding de taken heeft uitgevoerd.

2. Visie

Het muziek-, kunst- en cultuuronderwijs in de gemeente Berkelland is in ontwikkeling. In dit hoofdstuk wordt eerst de meerwaarde van cultuureducatie en muziekonderwijs aangegeven en vervolgens uiteengezet in welke richting dit onderwijs zich in de komende jaren in de ideale situatie zou kunnen ontwikkelen.

2.1 Het belang van cultuureducatie en muziekonderwijs¹

Voordat het belang van cultuureducatie en muziekonderwijs wordt uitgelegd is het goed om eerst aan te geven wat onder cultuureducatie en cultuurparticipatie wordt verstaan.

Wat is cultuureducatie?

Cultuureducatie betreft alle vormen van educatie waarbij cultuur als doel of als middel wordt ingezet. Cultuureducatie is leren over, door en met cultuur. Deze omschrijvingen sluiten puur instrumenteel gebruik van cultuur, zoals het versterken van sociale cohesie, niet uit. Meestal is echter sprake van cultuur gerelateerde doelstellingen: kennismaking met of verdieping in kunst, cultureel erfgoed en/of media. Ook het genieten, leren beoordelen, en zelf beoefenen hoort daarbij. Cultuureducatie is ook de verzamelnaam voor kunsteducatie, erfgoededucatie en mediaeducatie. De term wordt ook wel gebruikt om enkel de binnenschoolse cultuureducatie te duiden. Hiervoor wordt steeds vaker de term cultuuronderwijs gebruikt (letterlijk: onderwijs in en over cultuur).

Wat is cultuurparticipatie?

Cultuurparticipatie betreft alle vormen van het actief beoefenen en artistiek ontwikkelen van, of betrokken zijn bij cultuur in de vrije tijd, dus buiten school en werk. De term cultuurparticipatie wordt vooral beleidsmatig gebruikt als een overkoepelende term voor alle vormen van deelname van mensen aan kunst, cultureel erfgoed en media in de vrije tijd, buiten school en werk. Binnen cultuurparticipatie is een onderscheid te maken tussen actieve en receptieve cultuurparticipatie. Actieve cultuurparticipatie is het actief beoefenen en artistiek ontwikkelen van of betrokken zijn bij cultuur in de vrije tijd. Dus zelf maken, doen en leren. Receptieve cultuurparticipatie betreft het bezoeken, beschouwen van cultuur. Dit onderscheid wordt niet altijd even duidelijk gemaakt, soms duidt de term cultuurparticipatie alleen op actieve deelname.

Het belang van muziek- en cultuureducatie

Berkelland kent een groot muzikaal en cultureel verenigingsleven; dit maakt Berkelland aantrekkelijk als woon- en vestigingsplaats. Muziek-, kunst- en cultuuronderwijs is ontzettend belangrijk om een rijk verenigingsleven te houden. Kinderen moeten immers eerst in aanraking komen met muziek, kunst en cultuur om het als hobby en vrijetijdsactiviteit te gaan uitvoeren. Mogelijk ontdekt het kind ook zijn talent. Soms krijgt het kind dit van huis uit mee, soms ook niet. In de culturele sector geldt vaak het credo: onbekend maakt onbemind. Binnenschoolse kennismaking in het onderwijs op het gebied van muziek, kunst en cultuur zorgt er voor dat kinderen (en via hen, hun ouders) in aanraking komen met de culturele sector. In het naschoolse kunnen kinderen deze kennismaking nog verdiepen. Met cultuureducatie willen we een bijdrage leveren aan de individuele ontplooiing en de ontwikkeling van talent. Niet alleen omdat het een hobby kan zijn, maar omdat is aangetoond dat het helpt in de ontwikkeling van de identiteit, intelligentie, zintuiglijke functies, motorische vaardigheden en omdat het een relatie tot omgeving en traditie verschaft. Cultuureducatie omvat dan ook meer dan kennismaking met kunst, het opdoen van ervaringen met de verschillende kunstdisciplines en het aanleren van creatieve vaardigheden. Even belangrijk is het verwerven van inzicht, het

¹ Voor dit hoofdstuk is dankbaar gebruikt gemaakt van diverse publicaties van het Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst (LKCA).

overdragen van achterliggende waarden en ideeën. Daarbij hoort het aankweken van openheid, nieuwsgierigheid en belangstelling voor de pluriformiteit van het culturele leven in de omgeving, voor andere culturele uitingsvormen en nieuwe artistieke expressiemogelijkheden.

Talentontwikkeling speelt een cruciale rol bij het versterken van cultureel burgerschap. Op dit onderdeel zal de komende jaren nog meer de focus komen te liggen. Naar muziek, kunst en cultuur kijken, het beluisteren, beleven, het beoefenen of er af en toe aan meedoen moet je leren. Het stimuleert de creativiteit van kinderen. Een instrument bespelen draagt bij aan de motorische ontwikkeling van kinderen, bevordert discipline, doorzettingsvermogen en draagt bij aan de ontwikkeling van het empathische vermogen. Er zijn vele onderzoeken gedaan waaruit blijkt dat cultuureducatie op de basisschool effectief is. Goed onderwijs op dit vlak genereert het publiek en de kunstenaars van de toekomst. Kunst- cultuureducatie zorgt voor ontmoeting en biedt kinderen en jong volwassenen tools om hun binnenwereld op een creatieve manier zichtbaar te maken aan anderen. In een steeds complexere en individualistische wereld zijn dit onmisbare eigenschappen. Daarom is het van belang dat zoveel mogelijk Berkellandse kinderen binnen het onderwijs in aanraking komen met muziek, kunst en cultuur.

Europese verankering van cultureel bewustzijn en expressie²

Cultureel bewustzijn en culturele expressie is een van de 8 Europese sleutelcompetenties voor een leven lang leren. Omdat jongeren vandaag de dag er niet meer vanuit kunnen gaan dat zij hun hele leven in één baan of zelfs in één sector zullen doorbrengen, zijn ze niet alleen verplicht om hun specifieke professionele vaardigheden op peil houden, maar ook om hun algemene competenties bij te houden om zo op een gepaste manier op de veranderingen te kunnen inspelen. De geschetste ontwikkelingen en trends maken duidelijk dat levenslang leren noodzakelijk is geworden voor elke burger. De fundamenteën voor dit levenslang leren worden gelegd tijdens het initiële onderwijs. Maar het ontwikkelen van competenties stopt niet bij het einde van de leerplicht, wil men een 'succesvol' leven leiden, moet men gedurende zijn/haar hele leven op verschillende manieren blijven leren. Daartoe zijn 8 sleutelcompetenties geformuleerd, waarvan ontwikkelen van cultureel bewustzijn er een is.

2.2 Muziek- kunst en cultuuronderwijs in Berkelland in de komende jaren

Muziekonderwijs voor ieder kind in het basisonderwijs

Kinderen maken in hun leeftijdsfase keuzes die voor de rest van hun leven van groot belang zijn. Dat geldt niet alleen voor de keuze van 'een vak'. Maar dat betreft vaak ook keuzes die met de verdere levensinvulling te maken hebben. De gemeente Berkelland neemt haar verantwoordelijkheid om kinderen de gelegenheid te geven met muziek-, kunst en cultuur in aanraking te komen. Dit doen wij door middel van muziekonderwijs en door kunst- en cultuureducatie. Het muziekonderwijs is de afgelopen 4 jaar door de Stichting Muziek- en KunstWijs opgezet en vorm gegeven in een doorlopende leerlijn muziek. Hierin is sprake van een vast programma en keuze aanbod. Wat betreft de gemeente is geen verdere doorontwikkeling nodig. Ook de komende jaren blijft het uitgangspunt dat ieder kind op de basisschool muziekonderwijs krijgt. Daarom wordt Muziek- en KunstWijs gevraagd om de leerlijn Algemene Muzikale Vorming 'Extra' aan te blijven bieden. Wat de gemeente betreft zijn de huidige programma's 'AMV+' en 'AMV+ Extra' en AMV+ Instrumentaal & Vocaal een prima invulling van deze Extra Algemene Muzikale Vorming. Bij de uitvoering van alle onderdelen van de leerlijn AMV+ die onder verantwoordelijkheid van de Stichting Muziek- en KunstWijs gegeven wordt is altijd een klassenleerkracht aanwezig; dit is voorwaardelijk voor AMV+.

² Aanbeveling van het Europees Parlement en van de Raad van 18 december 2006 over sleutelcompetenties voor een leven lang leren.

Verbreiding naar alle kunstdisciplines

Er komt extra aandacht voor alle disciplines in kunst- en cultuureducatie. Tot nu toe had de Stichting Muziek-en KunstWijs als hoofdtaak het verzorgen van muziekonderwijs voor de scholen in Berkelland en daarnaast de uitvoering (onder schooltijd) van de makelaars en bemiddelingstaak op het gebied van alle kunst en cultuurdisciplines.

Meer aandacht voor cultuurparticipatie door inzet Combinatiefunctionarissen

Verbinding en samenhang van muziek, kunst en cultuur naar het Sociaal Domein. In de doorontwikkeling, die inmiddels is ingezet wordt er verbinding en samenhang gemaakt van muziek, kunst en cultuur naar het Sociaal Domein. In de door de raad vastgestelde kadernotitie 'Inzet Combinatiefunctionarissen Brede Impuls Berkelland', is aangegeven dat er meer ruimte moet zijn voor vernieuwing / innovatie en verbreding van de inzet van combinatiefunctionarissen op het Sociaal Domein. De Stichting Muziek- en KunstWijs heeft hier in haar plannen op ingezet en heeft hiervoor in het kader van de regeling combinatiefunctionarissen ook extra FTE gekregen (van 1,1 FTE naar 2,5 FTE). Leerlingen op de basisschool maar nu aangevuld met andere doelgroepen waaronder voorschools, ouderen, nieuwkomers en gehandicapten kunnen met activiteiten, lessen of projecten vanuit deze regeling kennis maken met muziek, kunst en cultuur.

Jeugdcultuurfonds

Ook moet het voor kinderen uit financieel minder daadkrachtige gezinnen mogelijk zijn om muzieklessen te volgen. Daarom zal Berkelland in het kader van het minimabeleid, naast deelname aan het jeugdsportfonds, ook deelnemen aan het jeugdcultuurfonds. Op die manier wordt geborgd dat kinderen uit financieel minder daadkrachtige gezinnen ook kunnen deelnemen aan cultuurparticipatie.

Doorlopende leerlijnen

Tot nu toe lag het accent bij muziek-, kunst- en cultuuronderwijs op activiteiten op de basisscholen. In de komende jaren zal meer aandacht geschonken worden aan de samenhang en het vervolg. Met andere woorden er moet aandacht zijn voor doorlopende (lange) leerlijnen. Dat wil zeggen dat leerstof en onderwijsresultaat langlopend goed op elkaar aansluiten, zowel binnen de diverse onderwijsvormen als bij de amateurkunst. Een

doorlopende leerlijn voor muziek vanaf de basisschool voor groep 1 t/m 8 is door de inspanningen van Stichting Muziek- en KunstWijs de afgelopen jaren tot stand gekomen. Hiermee kan worden voortgegaan. Maar er dient ook aandacht te zijn voor het voorschoolse; dit is geborgd in de opdracht van de combinatiefunctionarissen.

Subsidiëring instrumentenonderwijs van niet-‘HaFaBra’-verenigingen

‘HaFaBra’-verenigingen (harmonie, fanfare en brass), met 14 verenigingen verenigd in de BeMO, krijgen al heel lang, en historisch gegroeid, een deel van de kosten van het instrumentenonderwijs via subsidiëring vergoed. Sinds 2015 gaat het om € 80.000,- (plus indexering). De vergoeding van instrumentenonderwijs wordt in het vervolg beperkt tot leerlingen met een leeftijd tot en met 21 jaar. Dit is op dit moment nog niet het geval. De vergoeding voor instrumentenonderwijs aan leerlingen boven de 21 jaar wordt in drie jaar afgebouwd. Daarnaast is het wenselijk dat ook niet-HaFaBra-verenigingen in aanmerking komen voor subsidiëring van het instrumentenonderwijs. De gemeente Berkelland vindt muziekonderwijs heel waardevol voor de ontplooiing van talenten van kinderen / jongeren. Een brede keuzemogelijkheid hierin is belangrijk. Het is in dit licht niet wenselijk om het instrumentenonderwijs van niet-HaFaBra-verenigingen uit te sluiten van subsidie. Wel geldt ook hiervoor dat de subsidiëring zich beperkt tot Berkellandse leden met een leeftijd tot en met 21 jaar; en dienen deze verenigingen, net zoals de HaFaBra-verenigingen, geworteld te zijn in de Berkellandse samenleving en het algemeen belang te dienen. Onder het dienen van het algemeen belang wordt concreet verstaan dat deze verenigingen minstens eenmaal per jaar, bijvoorbeeld bij volksfeesten, ‘om niet’ hun diensten beschikbaar stellen. De vereniging biedt op deze manier een expliciete meerwaarde voor de samenleving in een kern. Wij zullen dit als voorwaarde in de subsidieverlening verwerken. Subsidiëring van het instrumentenonderwijs voor jeugdleden (indien van toepassing) van deze verenigingen kan de eerste jaren plaatsvinden doordat met de BeMO afspraken zullen worden gemaakt over een lagere, reële reservepositie. In het hoofdstuk financiën is dit nader uitgewerkt.

Bestendigen organisatiestructuur Stichting Muziek- en KunstWijs

De organisatiestructuur die vanaf 2013 in de vorm van Stichting Muziek- en KunstWijs is opgebouwd, is kwetsbaar. Met de vaststelling van dit beleidskader versterken wij de rol van de Stichting Muziek- en KunstWijs als dé Berkellandse partner op het gebied van muziek-, kunst- en cultuuronderwijs. De gemeente voelt de verantwoordelijkheid om dit onderwijs in financiële zin deels te faciliteren (zie hierover meer onder het hoofdstuk financiën). Berkelland subsidieert in beginsel activiteiten en geen stenen. Het bestuur van de Stichting Muziek- en KunstWijs is zelf verantwoordelijk voor de doorontwikkeling, het robuuster en bestendig maken van de Stichting op het personele vlak. Aan de Stichting Muziek- en KunstWijs zal in de subsidieverlening geen eis worden gesteld dat de Stichting geen personeel in vaste dienst mag nemen. Indien de gemeente in de toekomst tot andere keuzes komt en stopt met de financiering van de Stichting Muziek- en KunstWijs, dan is de gemeente gehouden aan datgene wat daarover is bepaald in de Algemene wet bestuursrecht. In artikel 4:51 is de centrale bepaling voor het beëindigen (weigeren) en wijzigen (verlagen) van een subsidie voor een komend (nieuw) tijdvak. Het artikel eist dat een redelijke termijn in acht wordt genomen wanneer een subsidierelatie wordt beëindigd. De redelijke termijn is bedoeld om de subsidieontvanger in staat te stellen maatregelen te treffen om de gevolgen van de beëindiging op te vangen.

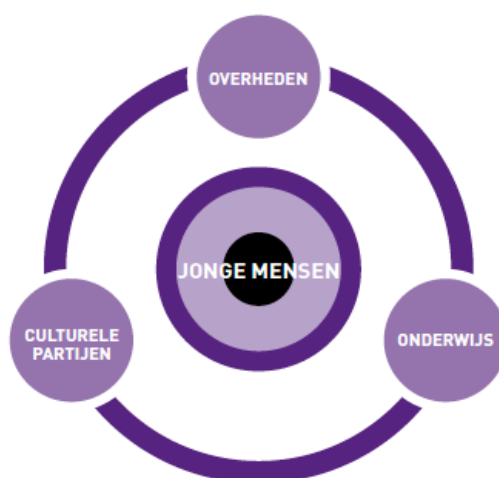
3. Verantwoordelijkheden

Samenwerking rondom muziekonderwijs

Ook in de komende periode blijft het muziekonderwijs een samenspel tussen scholen en Stichting Muziek- en KunstWijs. Daarnaast wordt samengewerkt met het Segno-collectief (de docenten die lesgeven op een muziekinstrument), vrij gevestigde muziekdocenten, de BeMO, kunstkringen, musea, podia en historische kringen. De Stichting zet zich ook in voor de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit, de Impuls Muziek en Muziek in de Klas en de uitvoering op lokaal niveau van het regionale Cultuur- en Erfgoedpact 2017-2020. Graag zien we, in het kader van de regeling combinatiefunctionarissen, ook een nauwere samenwerking met de Bibliotheek Oost Achterhoek, Beweeg Wijs en de Sportfederatie Berkelland. De Stichting Muziek- en KunstWijs blijft verantwoordelijk voor een passend aanbod op het gebied van extra Algemene Muzikale Vorming.

Lokale overeenkomst 'Cultuur en onderwijs'

Het cultuuronderwijs is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van schoolbesturen en hun scholen, culturele instellingen en overheden. Landelijke, regionale en lokale ontwikkelingen hebben grote invloed op elkaar. Dat maakt het belangrijk om vanuit een gedeeld kader te werken. In Gelderland hebben Gedeputeerde Staten het bestuurlijk kader 'Cultuur en onderwijs' ondertekend. Het bestuurlijk kader streeft ernaar dat Rijksoverheid, provincies en gemeenten ieder vanuit hun eigen rol en verantwoordelijkheid, bevorderen dat zo veel mogelijk lokale overeenkomsten 'Cultuur en onderwijs' worden gesloten tussen schoolbesturen en hun scholen, culturele instellingen en gemeenten. In Berkelland is een dergelijke overeenkomst nog niet tot stand gekomen; de ambitie om een dergelijke overeenkomst af te sluiten hebben wij wel.

Inhoudelijke verantwoordelijkheid cultuureducatie bij scholen

Berkelland neemt op lokaal niveau zijn verantwoordelijkheid voor een goed aanbod kunst- en cultuureducatie. De inhoud van het cultuuronderwijs is de verantwoordelijkheid van de scholen. Om kwalitatief goede cultuureducatie voor ieder kind toegankelijk te maken wordt als eerste naar het onderwijs gekeken. Om cultuureducatie in het hart van de school te krijgen hebben de Raad voor Cultuur en de Onderwijsraad een advies uitgebracht. Op hoofdlijnen geven ze drie aanbevelingen:

1. Geef scholen meer grip op de inhoud.
2. Bevorder de deskundigheid in de school.
3. Stel de culturele infrastructuur in dienst van de school.

Aan deze aanbevelingen wordt via het coördinatiepunt cultuur invulling gegeven.

Coördinatiepunt cultuur

De organisatie van het cultuuronderwijs: het afstemmen tussen de vraag van de scholen en het aanbod van de culturele instellingen is meestal ondergebracht bij een lokaal coördinatiepunt cultuur. Deze taak valt bij gemeenten onder de zorg voor een goed werkende infrastructuur op het gebied van cultuureducatie. In de hele provincie Gelderland zijn er in de loop van de jaren 25 cultuurpunten opgericht om te zorgen voor lokale en regionale ondersteuning van het onderwijs, voor advies en coaching van schoolteams. De cultuurpunten zijn de schakel tussen vraag en aanbod, zij zorgen ervoor dat de culturele instellingen aanbod maken dat aansluit bij de vraag van de scholen. Vaak onderhouden zij ook het netwerk van ICC-ers, de interne cultuur coördinatoren die per school ervoor zorgen dat het jaarprogramma goed loopt. In Berkelland ligt het coördinatiepunt cultuureducatie bij Bureau KunstWijs. Hierin zijn meerdere rollen te benoemen. De medewerkers bij de coördinatiepunten (in het geval van Berkelland bij Bureau KunstWijs) komen een aantal keer per jaar bij elkaar in een netwerkoeverleg georganiseerd door Cultuurmij Oost, om zich te informeren over de nieuwste ontwikkelingen. Ook komen adviseurs van Cultuurmij Oost naar de regionale cultuurpunt overleggen en laten zich informeren over de ontwikkelingen en bespreken knelpunten.

4. Kerndoelen

Uit de visie zoals deze uiteen is gezet in hoofdstuk 2 is een vertaling gemaakt in concrete kerndoelen. De gemeente Berkelland zal zich inspannen om deze doelen samen met de Stichting Muziek- en KunstWijs te behalen. Het onderdeel waarbij de gemeente en de BeMO een inspanning verrichten is als laatste punt genoemd.

De Stichting krijgt een uitbreiding van haar taken en wordt als deskundige cultuurpartner gevraagd voor de opdracht om onderstaande kerndoelen van de gemeente Berkelland te behalen.

- **Het op niveau houden van het AMV+ onderwijs**
Het aanbod AMV+ muziekonderwijs zoals dat momenteel door Stichting Muziek- en KunstWijs ontwikkeld is (zie hoofdstuk 1), is kwalitatief goed. Wij verzoeken de Stichting dit onderwijs op dat niveau te houden.
- **Meer aandacht voor cultuurparticipatie**
Zelfstandig en in samenspel met de gemeentelijke regisseur combinatiefunctionarissen en overige aanbieders uitvoering geven aan cultuur in het sociale domein. Hierbij gaat speciale aandacht uit naar de nieuwe onderdelen die de Stichting beschreven heeft en waarbij er sprake is van nieuw te ontwikkelen aanbod voor nieuwe doelgroepen.
- **Ondersteunen scholen in het aanvragen van subsidies 'Cultuureducatie met Kwaliteit'**
De subsidieregeling 'Cultuureducatie met Kwaliteit' 2017-2020 van het Fonds voor Cultuurparticipatie moet zorgen voor goed cultuuronderwijs in het primair onderwijs. De regeling heeft de volgende doelen: een duurzame verankering van kwalitatief goede cultuureducatie door samenwerking tussen primair onderwijs en culturele omgeving; verdiepen van cultuureducatie op scholen die ook in 2013-2016 deelnamen aan de regeling; en het vergroten van het aantal deelnemende scholen. In Berkelland namen tot de afronding van de eerste fase (2016) 4 scholen deel. In de 2 jaar hierna is Bureau KunstWijs de cultuurpartner geworden en namen 9 van de 30 basisscholen deel aan de regeling. Voor de laatste periode 2019-2020 hebben alle scholen van OPONOA, Kisveld (VCO) en Leeuwerik (SO), De Sterrenboog, Sterrenpalet en Julianaschool via bemiddeling van Bureau KunstWijs een intentieverklaring afgegeven voor het programma 'Cultuureducatie met Kwaliteit'. Een aantal scholen heeft op titel van de school zelf een aanvraag gedaan zonder tussenkomst van Bureau KunstWijs. Er kan gemeld worden dat, op twee na, alle scholen binnen de gemeente Berkelland meedoen of een intentieverklaring voor de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit hebben afgegeven.
- **Intensivering van gebruikmaking kunst- en cultuursubsidies**
Naast de gebruikmaking van het programma Cultuureducatie met Kwaliteit, het Cultuur en Erfgoedpact en de Impuls Muziek gaat Bureau KunstWijs intensiever onderzoeken waar mogelijkheden liggen om gebruik te maken van (toekomstige) subsidies.
- **Toewerken naar meer eenheid in het programma voor de scholen**
Onder begeleiding van Bureau KunstWijs en met begeleiding van een externe deskundige de transitie in gang zetten van culturele jaarprogramma's (CJP's) in het basisonderwijs. Er zijn nu 4 programma's in de afzonderlijke kernen. Gewerkt wordt naar een programma in 3 lagen die onderling verbonden zijn. Hierbij is er aandacht voor dans, drama/theater, beeldende, multimedia, literatuur en erfgoed en voor differentiatie tussen receptief, actief en reflectief aanbod. Er wordt (waar mogelijk) gewerkt met een korte leerlijn (voorbereidende les, culturele ontmoeting en een verwerkingsles). De drie lagen kunnen als volgt worden aangegeven:
A. Voor alle basisscholen in Berkelland
In overleg met een kleine groep afgevaardigde bovenschoolse ICC-ers (Interne Coördinatoren Cultuur):

Podiakunsten en museumbezoek ('daar moet je geweest zijn'), jaar-afsluitingen Muziek van de Toekomst en voorstelling Openlucht theater groep 3-4-5. Bij voorkeur met een opzet voor groep 1 t/m 8.

B. Voor de basisscholen in een kern

In overleg met de ICC-ers van de afzonderlijke kernen Eibergen, Neede, Borculo en Ruurlo: samenwerking met lokale aanbieders, kunstkringen, kunstroute, historische kringen en erfgoedprogramma's tot stand brengen.

C Voor de eigen basisschool

In overleg met de ICC-er en het team op de school: het uitvoeren van workshops en lessenseries die aansluiten op het onderwijsprogramma en de wens van de school. Speciale aandacht is er voor kunst en techniek en natuur en kunst en cultuur. Deze ontwikkeling wordt in overleg met de ICC-er van de scholen en de stuurgroep van de Stichting vormgegeven zodat er draagkracht ontstaat.

Het programma (onderverdeeld in deze 3 lagen) voldoet aan de kerndoelen kunstzinnige oriëntatie zoals door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap opgesteld. Deze doelen zijn:

- De leerlingen leren beelden, taal, muziek, spel en beweging te gebruiken, om er gevoelens en ervaringen mee uit te drukken en om er mee te communiceren.
- De leerlingen leren op eigen werk en dat van anderen te reflecteren.
- De leerlingen verwerven enige kennis over en krijgen waardering voor aspecten van cultureel erfgoed.

➤ **Afsluiten cultuurconvenant**

In Berkelland zal een lokale overeenkomst 'Cultuur en onderwijs' tussen scholen/schoolbesturen, culturele partners en de gemeente tot stand komen. In deze inhoudelijke overeenkomst (een convenant) zullen concrete afspraken gemaakt worden over tijd, ruimte en middelen. Het budgettaire kader dat in dit beleidskader is opgenomen is voor de gemeente daarbij uitgangspunt.

➤ **Jeugdcultuurfonds**

In het kader van het minimabeleid zal Berkelland, naast deelname aan het jeugdsportfonds, ook deelnemen aan het jeugdcultuurfonds. Stichting Muziek- en KunstWijs pakt de mogelijke intermediaire rol op zich.

➤ **Subsidiëring instrumentenonderwijs van niet-HaFaBra-verenigingen**

Niet-HaFaBra-verenigingen, die in aanmerking willen komen, worden voor het instrumentenmuziekonderwijs van Berkellandse jongeren (t/m 21 jaar) gesubsidieerd. Dit zal onder dezelfde voorwaarden als waarop de BeMO wordt gesubsidieerd gebeuren. Vooralsnog zal de gemeente deze subsidiëring uitvoeren, omdat niet-HaFaBra-verenigingen zich niet kunnen aansluiten bij de BeMO.

5. Financiën en monitoring

Subsidie Stichting Muziek- en KunstWijs

In het raadsbesluit van 14 september 2010 heeft de raad vanaf 2013 structureel € 220.000,- beschikbaar gesteld voor het realiseren van het maatschappelijke doel AMV voor 4 t/m 12 jarigen. Omdat Stichting Muziek- en KunstWijs in de afgelopen jaren, in tegenstelling tot bijvoorbeeld de BeMO en andere culturele instellingen geen indexatie heeft ontvangen stellen wij voor het bedrag te verhogen naar het bedrag wat het met indexatie zou moeten zijn en in het vervolg wel jaarlijks te indexeren. Dit betekent dat vanaf komend schooljaar (2018-2019) de Stichting Muziek- en KunstWijs kan rekenen op een subsidiebudget van € 235.000,- (en in de jaren er na jaarlijks geïndexeerd). Het betreft een begrotingspostsubsidie.

Voor de combinatiefunctionarissen (periode 2017 t/m medio 2021, 2,5 FTE) krijgt de Stichting Muziek- en KunstWijs van de gemeente een aparte financieringsstroom die bestaat uit 40% Rijksbijdrage, 40% gemeentebijdrage en 20% eindgebruiker. Door de Stichting Muziek- en KunstWijs wordt € 50.105,- (40% Rijksbijdrage) als extra bijdrage ontvangen. De overige 60% die bestaat uit 40% gemeentebijdrage en 20% eindgebruiker wordt gedekt uit de reguliere subsidiestroom die Muziek- en KunstWijs van de gemeente ontvangt.

In dit beleidskader wordt een intensivering van de werkzaamheden van de Stichting Muziek- en KunstWijs gevraagd. Er wordt ingeschat dat binnen de Stichting Muziek- en KunstWijs hiervoor € 40.000,- nodig is. Dit is bovenop de intensivering als gevolg van de uitbreiding van de combinatiefunctionarissen. De Stichting heeft in de afgelopen jaren met subsidiegeld een behoorlijke reserve opgebouwd. De credits voor het deugdelijk gevoerde financieel beleid komen voor rekening van de Stichting. Uit deze reserve kan de geïntensiverde inzet op de combinatiefunctionarissen door de Stichting worden betaald. Ook de intensivering die in dit beleidskader voorgesteld wordt kan de Stichting de komende 3 kalenderjaren (t/m 31 december 2020) uit deze reserve betalen. Daarna is de reserve naar verwachting afgebouwd naar een gewenst niveau van maximaal € 50.000,- op 31 december 2020; ook in de jaren daarna zal de reserve niet groter mogen zijn. Dit is voldoende om calamiteiten op te kunnen vangen en de extra inzet van combinatiefunctionarissen (t/m medio 2021) te kunnen cofinancieren. De gemeente staat voor het ook na 31 december 2020 kunnen blijven uitvoeren van de ambities zoals verwoord in dit beleidskader. Dit betekent dat de subsidie aan de Stichting Muziek- en KunstWijs vanaf 1 januari 2021 verhoogd moet worden met, naar verwachting, een bedrag van € 40.000,- per jaar. De daadwerkelijke hoogte van deze verhoging zal afhankelijk zijn van de daadwerkelijk benodigde inzet voor het realiseren van de ambities zoals verwoord in dit beleidskader en de snelheid waarmee de reserve daadwerkelijk is gedaald. Daarnaast moet rekening worden gehouden dat deze intensivering geen overlap krijgt met de uitbreiding van de combinatiefunctionarissen; het moet aanvullend zijn. In de gemeentebegroting 2021, die in oktober 2020 verschijnt, zal de verhoging van de subsidie aan de Stichting Muziek- en KunstWijs worden opgenomen. Dit betekent dat in de zomer van 2020 de hoogte hiervan bepaald is. Uiteraard wordt jaarlijks in de gaten gehouden hoe de daling van de reserve zich ontwikkelt.

Het nieuwe subsidiebudget van € 235.000,- + jaarlijkse indexatie (tot en met 31 december 2020) per (school)jaar wordt, in tegenstelling tot het oude beleidskader, ontschot. Tussen het budget voor Algemene Muzikale Vorming en kunst- en culturele vorming (makelaars- en coachfunctie) kan door de Stichting dus geschoven worden om de in dit kader gestelde doelen te halen.

Subsidie BeMO

De BeMO krijgt jaarlijks € 80.000,- (+ jaarlijkse indexering) subsidie voor het instrumentenonderwijs voor leerlingen van HaFaBra-verenigingen. Op dit moment is dit

bedrag afgerond € 85.000,-. In 2018 kan de BeMO op dit bedrag rekenen en zal dit bedrag in de jaren erna geïndexeerd worden. Het betreft een begrotingspostsubsidie.

De uitbreiding van de subsidiëring van het instrumentenonderwijs wordt in de komende 4 jaar (t/m 31 december 2021) bekostigd uit de reserve van de BeMO. Net zoals de Stichting Muziek- en KunstWijs heeft de BeMO aangegeven bereid te zijn de opgebouwde reserve (lees: niet besteding van middelen voor huisvesting die zij ooit van de gemeente ontvangen hebben) te verlagen. Wij willen de hierdoor ontstane financiële ruimte aanwenden om de uitbreiding van de subsidiëring van het instrumentenonderwijs te bekostigen. Net zoals bij de stichting Muziek- en KunstWijs het geval is, dient de reserve van de BeMO afgebouwd te worden naar een gewenst niveau. In het geval van de BeMO is de reserve maximaal € 20.000,-. In de subsidiebeschikking wordt de afbouw van de reserve geborgd.

Uit de reserve-afbouw van de BeMO zal de uitbreiding van de subsidiëring van het instrumentenonderwijs in ieder geval de komende 4 jaar bekostigd kunnen worden. Na die 4 jaar zal het financiële kader op dit punt worden geëvalueerd en zal worden gezien of vanaf dat moment aanvullende middelen noodzakelijk zijn om de subsidiëring van het instrumentenonderwijs van HaFaBra en niet-HaFaBra verenigingen vanuit de BeMO te borgen. Het is vanuit de gemeente wenselijk dat subsidiëring van beide type verenigingen bij 1 organisatie, de BeMO, belegd is; wij zullen dit als dusdanig in de subsidiebeschikking opnemen.

Financiering binnen de scholen

In het kader van een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor muziekonderwijs en cultuureducatie is het goed om de bijdrage van de scholen inzichtelijk te maken. Het betreft uitdrukkelijk informatie waar de gemeente niet over beslist.

1. In Berkelland dragen de scholen uit eigen financiële middelen bij aan de leerling kosten van uitvoering van het Culturele Jaarprogramma (voorstellingen, gastlessen, erfgoedprojecten zoals Jonker Joost). Ook de Op Maat aanvragen in de vorm van een cultuurweek voor de leerlingen betalen de scholen zelf. Voor het schooljaar 2017-2018 krijgen alle scholen een bedrag van € 11,78 per leerling voor cultuureducatie (dit was € 11,64 in schooljaar 2016-2017 en € 11,50 in schooljaar 2015-2016) in de zogenaamde 'prestatiebox'.
2. De landelijke/provinciale subsidieregeling Cultuureducatie met Kwaliteit (per leerling € 14,-). Dit betreft een aanvullende regeling bovenop de middelen die scholen in de prestatiebox ontvangen. De financiële middelen die in deze regeling beschikbaar zijn kunnen op twee manieren worden ingezet, namelijk:
 - a. wanneer de aanvraag door de school zelf is gedaan ook door school ook zelf beheerd (Jorisschool Borculo, De Schakel en Regenboog Eibergen)
 - b. Indien Bureau KunstWijs de aanvrager en penvoerder is ontvangt zij van de scholen een volmachtverklaring en worden de financiële middelen ingezet voor de uitvoering van activiteiten die omschreven is in de subsidieaanvraag. In alle gevallen gaat het om activiteitengeld. KunstWijs betaalt uit de gemeentelijke subsidie de onderhandelingsstijd, het opstellen van de aanvragen en de jaarlijkse verantwoording.
3. Impuls Muziek voor meer en beter muziekonderwijs. Het betreft hier een cofinancieringsregeling. Hieraan doen in Berkelland 2 scholen mee. Deze 2 scholen betalen uit eigen middelen de inzet en bemiddeling van Muziek- en KunstWijs. Ook hier gaat het om uitvoeringsgeld.

Cultuur & Erfgoedpact

Tot slot wordt er binnen het Cultuur & Erfgoedpact aandacht en middelen besteed aan cultuur(educatie). Daar waar mogelijk wordt voor uitvoering van dit beleidskader de samenwerking/kansen uit het Cultuur & Erfgoedpact benut. De gemeente draagt in de jaren 2017 t/m 2020 € 15.000,- per jaar aan het Cultuur & Erfgoedpact bij. In totaal is wordt door negen (Achterhoekse) gemeenten in deze periode € 540.000,- voor het pact beschikbaar gesteld; eenzelfde bedrag wordt door de provincie beschikbaar gesteld. Het

pact heeft als doel het versterken van de culturele identiteit en leefbaarheid van de Achterhoek, met als dragers cultuur, erfgoed en amateurkunst. Vijf regionale instellingen (Achterhoek Toerisme, Erfgoedcentrum Achterhoek & Liemers, de DRU Cultuurfabriek, Boogie Woogie en de Gruitpoort) zetten als regionale Cultuurcoalitie samen de schouders onder dit pact.

Monitoring

Om als gemeente, meer dan in het verleden het geval was, regie te houden op de uitvoering van dit beleidskader, zal als subsidieverplichting worden opgenomen dat Stichting Muziek- en KunstWijs een (school)jaarverslag uitbrengt waarin naast de inhoudelijke en financiële weergave van de verrichte activiteiten ook wordt teruggekoppeld in hoeverre door de Stichting een bijdrage is geleverd aan de in dit beleid vastgestelde kerndoelen. Tenminste eenmaal per schooljaar wordt op aansprekende en praktische wijze de tevredenheid bij scholen en waar mogelijk bij ouders, leerlingen en overige betrokken partijen gepeild. Een weergave van de uitkomst wordt in het (school)jaarverslag van Stichting Muziek- en KunstWijs opgenomen. Dit verslag zal aan de gemeenteraad ter kennisname worden aangeboden.

Voor de BeMO geldt dat, net zoals bij elke vaststelling van subsidie, aangetoond moet worden dat de activiteiten waarvoor de gemeente subsidie verleent (in dit geval het mede mogelijk maken van instrumentenonderwijs voor leerlingen van aangesloten HaFaBra-verenigingen) ook daadwerkelijk zijn verricht. Een inhoudelijke en financiële verantwoording maakt onderdeel uit van de aanvraag (door de BeMO) tot subsidievaststelling. Deze verantwoording bestaat onder andere uit een overzicht van leerlingaantallen (tot en met 21 jaar) die in het subsidiejaar lessen hebben gevolgd en de leskosten die voor deze lessen zijn betaald.